

Mladá veda

Young Science

Špeciálne vydanie

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 4, ročník 10., špeciálne číslo vydané v septembri 2022

ISSN 1339-3189

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Šarkan. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

doc. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

Mgr. Jakub Köry, PhD. (School of Mathematics & Statistics, University of Glasgow, Glasgow)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSS UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

PACIENT ÚTOČÍ! ALEBO ZODPOVEDNOSŤ OZNAMOVATEĽA ZA UJMU SPÔSOBENÚ TRESTNÝM OZNÁMENÍM

PATIENT ATTACKS!...OR WHISTLEBLOWER LIABILITY FOR HARM CAUSED BY
CRIMINAL WHISTLEBLOWING

Radovan Konečný¹

Autor je interný doktorand na Vysokej škole bezpečnostného manažérstva v Košiciach. Vo svojej dizertačnej práci sa zaoberá právnymi a bezpečnostnými aspektami poskytovania zdravotnej starostlivosti so zameraním na pacienta aj zdravotníckeho pracovníka.

Author works as an internal doctoral student of the Institute of Security Sciences at the University of Security Management in Košice. In his dissertation he deals with the legal and security aspects of health care provision with a focus on both the patient and the health worker.

Abstract

The provision of health care is perceived by the public as very sensitive. Every criminal report by the patient directed against the attending health worker is perceived in the same way. This article outlines defence options against false criminal complaints filed by patients against healthcare professionals.

Key words: health care, patient, healthcare professional

Abstrakt

Poskytovanie zdravotnej starostlivosti je verejnosťou vnímané veľmi senzitívne. Tak isto je vnímané každé trestné oznámenie zo strany pacienta, ktoré smeruje proti ošetrojúcemu zdravotníckemu pracovníkovi. Tento článok načrtáva možnosti obrany proti nepravdivým trestným oznámeniam podávanými pacientami proti zdravotníckym pracovníkom.

Kľúčové slová: zdravotná starostlivosť, pacient, zdravotnícky pracovník

Úvod

Na Slovensku sa ohováranie, osočovanie a poškodzovanie dobrého mena stalo národným športom. Sektor zdravotníctva nie je z tohto žiadnou výnimkou, ba práve naopak, pre

---

¹ Adresa pracoviska: JUDr. Bc. Radovan Konečný, MBA, Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, Košťova 1, 040 01 Košice
Email: judr.konecny@causa.sk

množstvo fyzických osôb (pacientov) je súčasťou ich každodenného života, aspoň z času na čas niečo pikantné o svojom lekárovi napísať do pochybnej, treťotriednej a odborne nulitnej diskusie na internete, prípadne rovno podať trestné oznámenie s jasným cieľom poškodiť ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka, možno aj s nejasnou vidinou vysúdeného odškodného v peniazoch.

Hneď na úvod je potrebné poznamenať, že tento článok je primárne štylizovaný do prostredia zdravotníckeho sektoru, avšak sa dotýka takej aktuálnej problematiky, že je analogicky aplikovateľný do aj do sféry iných medziľudských vzťahov ako napr. do politickej oblasti, podnikateľskej oblasti a pod.

Jadro

Problematika zodpovednosti za škodu spôsobenú trestným oznámením je na Slovensku zatiaľ pomerne neriešená a podceňovaná. Samotné orgány činné v trestnom konaní sa alibisticky chránia všeobjímajúcou frázou o tom, že „každý môže podať trestné oznámenie“. Navyše náležitosti trestného oznámenia nie sú v žiadnom právnom predpise formálne ani obsahovo vymedzené a je len právomoci orgánov činných v trestnom konaní posúdenie jeho opodstatnenosti a dôvodnosti. Na následky, ktoré môžu vzniknúť vo sfére osobného, odborného aj rodinného života osoby (lekára), proti ktorej takéto trestné oznámenie smeruje sa už akosi nehľadí. Týmto spôsobom aj samotný pacient v postavení oznamovateľa trestnej činnosti nadobúda absolútne „choré“ sebavedomie o tom, že za podanie trestného oznámenia sa mu nemôže nič stať a že ten lekár si zaslúži aspoň „nejaké opletačky“ s orgánmi činnými v trestnom konaní, a to ideálne prifarbené nejakým článkom v médiách bulvárneho typu. Je nevyhnutné skonštatovať, že súčasný slovenský trend, ktorý je založený na bezbrehom podávaní trestných oznámení je nesprávny a právne neudržateľný. Legitímne vzniká otázka, akým spôsobom sa proti takémuto konaniu brániť. V materiálnom právnom štáte je neprípustné aprobeovanie zneužívania práva na podanie trestného oznámenia za účelom dosiahnutia vlastných súkromných cieľov osoby, ktorá takéto trestné oznámenie podáva. Zneužívanie inštitútu trestného oznámenia vykazuje rovnaké znaky protiprávnosti ako akékoľvek iné zneužívanie subjektívnych práv a umožňuje to eróziu základných práv a slobôd osôb (lekárov) proti ktorým takéto konanie smeruje. Taktiež je nevyhnutné konštatovať, že v materiálnom právnom štáte musí každé právo korelovať s adekvátnou právnou povinnosťou, t.j. právo podať trestné oznámenie musí byť nerozlučne späté s povinnosťou znášať právne konzekvencie v prípade, ak sa trestné oznámenie ukáže ako nepravdivé. Právo podať trestné oznámenie nemožno stotožňovať s prejavom slobody navyše, ak je podané bez reálneho základu na základe rôznorodej zmesi subjektívnych emócií a skutkových domniek.

Našťastie právna prax susednej Českej republiky zašla pomerne ďalej a Ústavný súd vydal nález, v ktorom sa venuje práve tejto problematike. V právnom štáte založenom na rešpekte k základným právam a slobodám je neprípustný stav, v ktorom je jednotlivец nútený strpieť ujmu na svojich ústavných právach v dôsledku protiprávneho konania súkromnej osoby a orgánu verejnej moci bez toho, aby nemal zároveň právo na náhradu takejto ujmy podľa miery podielu na jej vzniku. Ak súd zistí bez dôvodných pochybností, že reťazcom konaní rôznych subjektov práva došlo podaním trestného oznámenia k spôsobeniu ústavne relevantnej ujmy na právach, musí stanoviť pomocou ústavne konformného výkladu právnych

predpisov podiel jednotlivých konajúcich subjektov na vzniku škody. V prípade, ak právny poriadok a jeho aplikačná prax neposkytujú možnosť získať náhradu ujmy súkromnými osobami, musí subsidiárne nastúpiť zodpovednosť štátu. „Imunizáciou“ obsahu trestného oznámenia nemožno bez ďalšieho prisvedčiť, pretože nemožno vylúčiť, že nielen subjektívne právo, ale dokonca aj zákonom uložená oznamovacia povinnosť môže byť zneužitá na nelegitímny účel a vykonaná v občianskoprávných vzťahoch v rozpore s dobrými mravmi alebo šikanóznym spôsobom, teda porušením uloženej právnej povinnosti.²

Vyššie uvedený nálezh Ústavného súdu ČR môže pôsobiť ako užitočné vodítko našej domácej právnej praxe, práve z dôvodu ochrany zdravotníckych pracovníkov pred bezbrehými útokmi zo strany niektorých pacientov, resp. ich rodinných príslušníkov. Nemôžeme byť naivní, ako v každej ľudskej komunite, tak aj medzi lekármi sa nájdu „čierne ovce“, ktoré poškodia svojho pacienta (či už na zdraví, korupčným správaním, falšovaním jeho zdravotnej dokumentácie, alebo jednoducho nerešpektovaním jeho práv), avšak je nezmysel hádzať všetkých do jedného vreca a vytvárať podmienky na ich pranierovanie a škandalizovanie zo strany pacientov bez toho, aby existovala možnosť ako sa zdravotníckym pracovníkom účinne brániť takémuto šikanóznemu konaniu zo strany pacientov. Zákony platia pre každého, tak aj pre pacienta by mala platiť minimálne všeobecná prevenčná povinnosť v zmysle Občianskeho zákonníka (§ 415 OZ – *Každý je povinný počínať si tak, aby nedochádzalo ku škodám na zdraví, na majetku, na prírode a životnom prostredí*). Rozmenené na drobné, aj pacient pokiaľ zvažuje podanie trestného oznámenia smerujúceho proti zdravotníckemu pracovníkovi, by mal vynaložiť aspoň minimálne úsilie na to, aby si svoje domnienky uvádzané v trestnom oznámení overil, aby nedošlo k zneužitiu práva podať trestné oznámenie.

Podané trestné oznámenie nemôže obsahovať vedome nepravdivé údaje motivované snahou oznamovateľa (pacienta) poškodiť dobré meno poskytovateľa zdravotnej starostlivosti a získať nejakú inú (zväčša finančnú) výhodu. Taktiež je v právnom štáte nemysliteľné, aby štátne orgány právom aprobovali takéto konanie s odôvodnením, že každý má právo podať trestné oznámenie a je len vecou orgánov činných v trestnom konaní takéto oznámenie posúdiť a rozhodnúť či je takéto trestné oznámenie dôvodné alebo nedôvodné.

Riziká pre pacienta, ktoré mu vyplývajú zo zneužitia práva podať trestné oznámenie a tým šikanovať a škandalizovať zdravotníckeho pracovníka, nie sú zanedbateľné. Pre samotného pacienta je následne v hre možnosť postihu za trestný čin krivého obvinenia³, krivej výpovede a krivej prísahy⁴, ohovárania⁵ alebo poškodzovania cudzích práv⁶ (vrátane možného trestu odňatia slobody) a taktiež prichádza do úvahy aj civilná žaloba na ochranu osobnosti s príslušným odškodným v podobe nemajetkovej ujmy. Za postupy štátnych orgánov je prioritne zodpovedný štát, avšak nemožno vylúčiť ani individuálnu zodpovednosť fyzických osôb (pacientov), ktorých aktívne konanie v podobe podania trestného oznámenia, prípadne zverejňovaním nepravdivých informácií na internetových fórach, bezprostredne

² Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. III. ÚS 1017/2015

³ § 345 Trestného zákona

⁴ § 346 Trestného zákona

⁵ § 373 Trestného zákona

⁶ § 375 Trestného zákona

vyvolalo reakciu štátnych orgánov. Taktiež nie je zanedbateľné ani to, že okrem samotnej zodpovednosti pacienta môže poškodený zdravotnícky pracovník (lekár) vyvodzovať aj právnu zodpovednosť voči štátu najmä, ak už postupom orgánov činných v trestnom konaní boli začaté poškodzujúce úkony voči zdravotníckemu pracovníkovi (napr. výsluch, predvedenie, vyžiadanie listín, nasadenie odposluchov a pod.). Uvedené priamo vyplýva z Ústavy SR z čl. 46 ods. 3: *Každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej moci alebo nesprávnym úradným postupom.* Táto problematika je to zložitejšia, že škoda bezprávne obvinenej osobe (lekárovi) vzniká aktívnym pôsobením štátu, ktorý je reprezentovaný orgánmi činnými v trestnom konaní. Štátne orgány v tomto prípade tvoria akýsi „medzičlánok“ medzi osobou podávajúcou nepravdivé trestné oznámenie a orgánmi činnými v trestnom konaní, ktoré na jednej strane sú povinné zo zákona rešpektovať ochranu základných práv a slobôd osoby nepravdivo obvinenej z trestného činu a na druhej strane musia objektívne prešetriť podanú vec s cieľom jej riadneho objasnenia. Túto povinnosť v súčasnej postmodernej dobe štát na seba prevzal z dôvodu výkonu svojho štátnomocenského monopolu na trestanie, aby občania nebrali spravodlivosť do „*vlastných rúk*“ v zmysle starovekého ius talionis „*oko za oko, zub za zub*“.

Otázka samotnej výšky nemajetkovej ujmy prislúchajúcej poškodenému zdravotníckemu pracovníkovi je otvorená a záleží výlučne na posúdení predmetnej veci konajúcim súdom, nakoľko žiadnym právnym predpisom nie je obmedzená. Limitovaná je len samotnou výškou žalobného petitu, nakoľko súd nemôže rozhodnúť ultra petitum, t. j. nad rámec toho, čo požaduje vo svojom návrhu žalobca.

Vzhľadom na vyššie uvedené je potrebné si uvedomiť, že aj lekár, resp. iný zdravotnícky pracovník má svoje práva a je jeho výsostným právom, aby sa ich zákonom stanoveným spôsobom dožadoval. Nepravdivé obvinenie osoby (lekára) má závažné dopady v jeho osobnom aj pracovnom živote, nehovoriac o negatívnych dopadoch na psychiku pri kontakte s úkonmi orgánov činných v trestnom konaní a pri stigmatizácii zo strany iných osôb. Samotná skutočnosť, že takáto osoba vyhľadá právnu pomoc, ktorú si zaplatí, predstavuje narušenie vlastníckeho práva nakoľko dochádza k odčerpávaniu jej finančných zdrojov vynaložených na právnu pomoc, prípadne na znalecké dokazovanie a pod. Je v rozpore so zásadami právneho štátu, aby určitá profesijná komunita ľudí zastávajúca, tak zodpovedné a celospoločensky významné povolanie, akým je poskytovanie zdravotnej starostlivosti, bola neprimerane šikanovaná a škandalizovaná zo strany tých, ktorým je táto zdravotná starostlivosť poskytovaná, t.j. samotnými pacientami alebo ich rodinnými príslušníkmi, a to všetko za otvorenej podpory médií a sociálnych sietí. Nad rámec poznamenávam, že sa pomerne teším na deň, kedy bude pred súdom uznaná vina pacientovi za bezdôvodné šikanovanie a škandalizovanie svojho lekára, samozrejme s úhradou nemalej nemajetkovej ujmy v prospech lekára, resp. iného zdravotníckeho pracovníka za neoprávnený zásah do ľudskej dôstojnosti, osobne cti, dobrej povesti ako aj do majetkových práv. Takéto súdne rozhodnutia voči pacientom by okrem úpravy právnych pomerov inter partes medzi pacientom a nepravdivo obvineným lekárom mohli slúžiť (v prípade ich zverejnenia) aj erga omnes ako určitý výchovno-preventívny prostriedok pre prípadných ďalších pacientov, ktorý

by v rámci svojej slobody prejavu mali záujem šikanovať svojho ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka nepravdivými trestnými oznámeniami.

Záver

Život a zdravie človeka predstavuje pre každého jedinca najvyššiu hodnotu a aj jeho najvyššiu individuálnu prioritu. Právny poriadok uvedený chráni v Ústave Slovenskej republiky, v medzinárodných právnych normách ako aj v samotnom Trestnom zákone. Poskytovanie zdravotnej starostlivosti môže priniesť množstvo rôznych dopredu ťažko odhadnuteľných situácií, ktorých výsledkom môže byť tzv. iatrogénne poškodenie zdravia pacienta, prípadne aj strata jeho života. Legálnou konzekvenciou je samozrejme možnosť trestnoprávneho postihu lekára, resp. iného zdravotníckeho pracovníka. Na druhej strane v rámci nerušeného výkonu poskytovania zdravotnej starostlivosti a ochrany práv zdravotníckych pracovníkov je nevyhnutné vytvárať účinné podmienky ochrany a nápravy v prípadoch, v ktorých môže dôjsť k šikanóznemu presadzovaniu subjektívnych práv pacienta formou podávania nepravdivých trestných oznámení voči zdravotníckym pracovníkom. Z tohto dôvodu môže byť činnosť justičných orgánov susednej Českej republiky užitočným návodom na rozhodovacia činnosť aj našich slovenských justičných orgánov, prípadne aj orgánov činných v trestnom konaní pri rozhodovaní o takýchto trestných oznámeniach voči ošetrojúcim zdravotníckym pracovníkom.

*Tento článok odporúča na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:
prof. RNDr. František Olejník, CSc.*

Použitá literatúra

1. IVOR, J. a kolektív: Trestné právo procesné. IuraEdition, Bratislava 2010, ISBN 978-80-8078-309-9.
2. KOVÁČ, P. a kolektív: Súdne lekárstvo pre právnikov. IuraEdition, s.r.o. Bratislava 2005. ISBN 80-8078-024-2.
3. Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. III. ÚS 1017/2015
4. Zákon 40/1964 Zb. Občiansky zákonník
5. Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov
6. Zákon 513/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov
7. Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189